

En reproduktionsrådgivers oplevelser og anbefalinger

Af svinerådgiver Michael Frederiksen, Midtjysk Svinerådgivning

Overordnet set kan problemer i reproduktionen koges ned til 2 parametre: lav faringsprocent eller for få levendefødte.

Man kan nå hertil ad mange forskellige veje.

Der er dog nogle forhold som går igen på mange af mine reproduktionsbesøg så som:

- Overlevering af søer fra farestalden
- Brunstkontrol
- Stimulering
- Polteløbning og -styring

Overleveringen

For at sikre en optimal reproduktion er det ekstremt vigtigt, at det produkt (søer), der bliver leveret fra farestalden, er i orden. Populært sagt kan man sige, at søerne ser 7-10 dage tilbage ved fravæning. Det er hukommelsen der bestemmer, hvor mange dage der skal gå, inden hun kommer i brunst, og hvor mange æg der skal løsnes.

Det er dermed ekstremt vigtigt, at der er en god kemi mellem medarbejderen i farestalden og medarbejderen i løbestalden. Mange

steder kører hver afdeling som selvstændige afdelinger, uden nogen form for overlevering. Jeg har ofte fremsagt et fromt ønske om, at man 2 dage, før der fravænes, bruger en 1/2 time på, at "løbemesteren" går en tur i farestalden sammen med farestaldspassereren. Her skal der laves en fælles vurdering af, hvilke søer der kan forventes at tage endnu en tur gennem møllen. Her skal der ses på benstyrke, kuldstørrelse, antal fravænnede, alder og huldet. Vi ved, at søer bruger 4 FEso/kg tilvækst, de skal hente efter et væggtab i farestalden.

Brunstkontrol

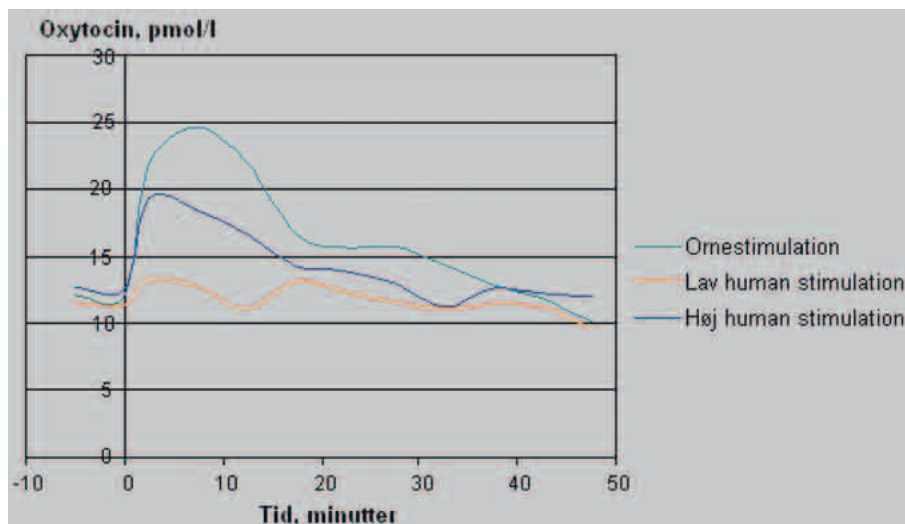
Jeg var for kort tid siden i en besætning med en faringsprocent på 79. Da jeg gik ind i analyserne og holdt faringsprocenten op mod løbedagen, viste det sig, at de søer, der blev løbet søndag, havde en faringsprocent på 89, mens søerne løbet mandag var under 75. Der blev med andre ord ikke lavet brunstkontrol i denne besætning. Der var sket det, at 7 kilos aftageren havde flyttet den dag, han ønskede at få grise og dermed fravænningsdag, uden at der var taget hensyn til det i løbestalden. Efter vi fik en snak om brunstkontrol, og der blev lavet brunstkontrol i weekenden, er der en drægtighedsprocent på 89 på nuværende tidspunkt.

Alt for mange laver ikke brunstkontrol før dag 4, efter søerne er fravænnede, men 3-4% af søerne kommer i brunst mellem 1 og 3 dage efter fravæning. Disse søer bliver kategoriseret som "overståere" på trods af, de bare har været hurtige til at komme i brunst.

Dertil kommer, at mange løbemestre løber søer alt efter, hvor de står i rækken, også når de bruger AHA-orner. Det vil sige, at der ikke tages hensyn til, at so nummer 22 "bliver tændt", hvis man er nået til nummer 13. Når en so er gået i stårefleks, skal hun løbes indenfor 20 minutter, ellers kan der gå op til 2 timer, inden vi kan få hende i stårefleks igen. Derfor skal man tage handling, efter det man ser i rækken og have øje for det. Jeg kalder det "Ha' et øje i øret".

Stimulering

På et andet besøg var der søer i en løsgående løbestald med ædebokse. Her blev søerne insemineret nede i flokken. Ornen havde gået ved siden af dem siden fravæning. Det foregik ved, at løbemesteren løb bagefter soen, og prøvede at trække hende lidt i lysken og deslige. Under besøget lykkedes det at få enkelte søer i stårefleks, hvilket resulterede i, at de andre søer sprang på dem under insemineringen. Der var ingen søer der kunne sidde på under insemineringen. Dette var

Figur 1: Med høj stimulering kan man opnå et oxytocinniveau, der er på niveau med løbning med orner.

- ▶ en meget mangelfuld stimulering og en noget rodet affære.

Anbefalingen var helt klart at få skabt noget AHA-effekt og ro under og efter løbning. Ornerne blev taget helt væk fra søerne, dagen inden søernes forventedes i brunst, og der blev lavet låger på gangen foran boksene. Herefter var anbefalingen bl.a., at søerne skulle løbes i boksene med høj human stimulering, omend det gav lidt mindre bevægelsesfrihed. Efter der er skabt en meget styret og rolig løbesituation, er drægtighedsprocenten steget med 13 procentpoint. Vi forventer desuden at se en stigning i kuldstørrelse, da vi får ro efter løbningen.

Forsøg med lav stimulering (håndspålgelse på krydset) eller høj stimulering (5 punktsplan) viser, at der er en forskel på 6 faringsprocentpoint.

Grunden til de 6% i forskel ligger i et højere oxytocinniveau i blodet, som den øgede stimulering giver. Som det ses af figur 1 kunne høj stimulering opnå et oxytocinniveau, der var på niveau med løbning med orne.

Polte løbning og styring

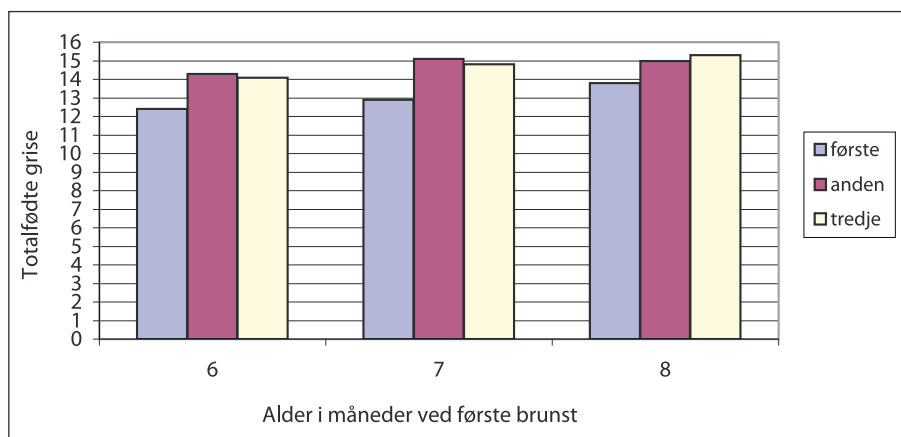
Mange besætninger har et meget afslappet forhold til deres polte. Uanset om man køber dem eller laver dem selv, skal de have en ordentlig opstaldning. I flere besætninger er poltene, noget man har i en gammel slagtesvinestald med et ikke tidssvarende klima, belysning og gulfprofil. Ved at optimere på opstaldningsforholdene kan foderforbrug, polteudnyttelse og poltestyring ofte forbedres markant.

Min anbefaling er, at der laves en vurdering af poltene ved køb eller ved 80 kg. Her ses på deres benstilling, antal patter og bevægelse. DSP har en ganske udmærket video på nettet, der fortæller om vurderingen. Når poltene når en alder af 26-28 uger, introduceres de til en ældre orne, og der laves brunstkontrol, men de løbes ikke.

Figur 2 viser forskellen i kuld-størrelsen på, at løbe poltene i deres 1. brunst mod at løbe dem i deres 2. brunst. Forsøget fra DSP viste, at der var 1,1 gris mere i 1. læg, hvis poltene blev løbet i 2. brunst, og der var ingen forskel i pattegrisenes dødelighed, kuldtilvækst eller antal fravænnede.

Konklusion

For at have succes med reproduktionen skal der tages hensyn til den enkelte besætnings muligheder og begrænsninger. Der vil i alle besætninger være forhold som gør, at der skal foretages en vurdering af, hvad der er mest hensigtsmæssig. En sådan vurdering kan man

Figur 2: Forskel på kuldstørrelse, når poltene løbes i 1., 2. eller 3. brunst

få af den lokale reproduktionsrådgiver, så er det ikke et særsyn at se en faringsprocent over 90.

- Der skal være en god kemi mellem personalet i farestalden og løbestalden. Soens synderegister fra farestalden bør overleveres til løbesteren, så der kan laves en fælles vurdering af soens fortsatte eksistens.
- Udfyld et brunstkontrolskema så besættningens gennemsnitlige brunststart og -længde kendes. Det har stor betydning for, hvordan arbejdstilrettelæggelsen i løbestalden planlægges.
- Ved at anvende 5 punktsplanen både som brunstkontrol og inden inseminering, kan der i mange besætninger hentes 6 procentpoint. Det kan kræve, at der

sættes mere mandskab ind i løbestalden, når hovedparten af søerne kommer i brunst. Dermed kan der holdes samme standard for stimulering ved første so som ved den sidste.

- Opstald poltene i tidssvarende stalde, hvor personalet har lyst til at være. Ved at lave brunstkontrol på poltene og have nok, kan der hentes 1,1 total født mere.

Hvis der skal være succes med reproduktion, skal de daglige handlinger jævnligt tages op til vurdering.

Det der kendetegner de besætninger, der gør det godt, er en forståelse for fysiologien i reproduktionen og en lyst til at arbejde med søerne. ■